

Список використаних джерел: 1. Алескерова Ю. В. Фіскальний механізм соціально-економічної сфери як складова частина фінансового механізму держави. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 3. С. 98-101. 2. Дегтярьова С. В. Значення фіскального механізму для розвитку соціальної сфери в державі: зарубіжний досвід. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2017. № 4(80). С. 183-190. 3. Канцур І. Фіскальний механізм: сутність, інструменти та принципи його дії. *Світ фінансів*. 2015. № 4. С. 117-129. 4. Косач І. А., Жаворонок А. В., Дегтярьов А. В. Фінансовий механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва: сучасні аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2021. № 1. С. 3-9. 5. Масліченко С. О. Фіскальний механізм у системі державного регулювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Київський національний економічний університет. Київ, 2002. 19 с. 6. Тлумачний словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%CC%E5%F5%E0%ED%B3%E7%EC>. 7. Фурса Т. П., Синиця С. М. Фіскальний механізм: зарубіжний досвід та українські реалії. *Інтелект XXI*. 2016. № 5. С. 32-36. 8. Шапошников К. С. Державне регулювання національної економіки: світовий досвід протидії корупції. *Інфраструктура ринку: збірник наукових праць*. 2022. Вип. 63. С. 31-34. 9. Шапошников К. С., Гальцова О. Л. Управління національною економікою: сучасні підходи до децентралізації. *Науковий вісник УжНУ. Серія: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 35. С. 80-82. 10. Bazilinska O., Panchenko N. Fiscal Mechanism of Unshadowing of the Economy of Ukraine. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2018. Т. 3, № 1. С. 8-13. 11. Horton M., El-Ganainy A. What Is Fiscal Policy? URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2009/06/pdf/basics.pdf>. 12. Zhavoronok A. V., Viknianska A. O., Fedyshyn M. F. Theoretical and Practical Basis of Formation of the Tax Component of the Budget. *Менеджмент та публічне управління в умовах інформаційного суспільства: колективна монографія*. Чернігів: ЧНТУ, 2020. С. 23-35.

УДК 336.338

Василишин Ю. В., докторант кафедри економіки, обліку і оподаткування

Науковий керівник: **Сакун О. С.**, д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: воєнний стан, малий бізнес, оподаткування, підприємства, податкові стимули.

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року спричинило введення в нашій країні воєнного стану [1]. Наслідками російської військової агресії стали руйнування та повне знищення цивільних об'єктів та об'єктів критичної інфраструктури, вимушена міграція населення, інфляція, розірвання комерційних угод з Республікою Білорусь, порушення логістичних процесів. Це помістило український бізнес, малий бізнес, зокрема, на межу виживання. Необхідність приведення національної економіки в стабільний стан задля з метою фінансового забезпечення обороноздатності та подальшого відновлення інфраструктури країни зумовила розробку та впровадження ряд податкових стабілізаційних заходів суб'єктів господарювання України, які покликані наповнювати державний та місцеві бюджети.

З метою зменшення податкового навантаження на бізнес-сектор та створення сприятливих продовження або відновлення економічної діяльності Уряд України вніс зміни в податкове законодавство. В контексті сприяння діяльності підприємств малого бізнесу слід виокремити наступне [3]: зміни щодо переходу на спрощену систему оподаткування в період воєнного стану: платниками єдиного податку 3-ї групи зі ставкою оподаткування 2% від доходу (замість 18% на прибуток) можуть бути продавці підакцизних товарів, а також компанії, обсяг доходу яких не відповідає ліміту, при цьому такі платники не повинні сплачувати ПДВ у розмірі 20% з операцій в Україні, а кількість найманих працівників є необмеженою; звільнення фізичних осіб-підприємців, які є платниками податку першої та другої груп, від обов'язковості сплати та подання звітності щодо єдиного соціального внеску; відсутність нарахування та звільнення від сплати плати за землю (земельний податок та орендна плата за землі державної і комунальної власності) з 01 березня 2022 року по 31 грудня року, в якому припинено чи скасовано воєнний стан за умови, що земельні ділянки,

що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, та/або за земельні ділянки, визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди; відсутність нарахування та звільнення від сплати загального мінімального податкового зобов'язання за 2022-2023 рр.; при оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб з власної виробленої сільськогосподарської продукції нараховувати та сплачувати податок буде податковий агент, а не фізична особа; можливість врахування документально підтверджених витрат у вигляді вартості майна, в тому числі грошові кошти, що добровільно перераховані (надані, передані), зокрема, Збройним Силам України, Національній гвардії України, Службі безпеки України та іншим утвореним відповідно до законів України військовим формуванням, а також на користь центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, сил цивільного захисту та/або закладам охорони здоров'я державної, комунальної власності, та/або структурним підрозділам з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, та/або грошові кошти, перераховані на спеціальні рахунки, відкриті Національним банком України для збору коштів у складі витрат від провадження певного виду незалежної професійної діяльності, а також у складі витрат фізичної особи - підприємця від провадження господарської діяльності, крім осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, за результатами податкових (звітних) періодів за 2022 рік; відсутність штрафних санкцій та пені по ЄСВ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану.

З розвитком воєнних подій набули більш чіткого значення військові потреби та проблеми малого бізнесу, у зв'язку з чим, було впроваджено низку нормативно-правових актів, які визначали наступні податкові стимули [2]: зменшення ПДВ на внутрішні перевезення авіатранспортом із 20% до 7% до 31.12.2024; зниження ставки ПДВ з 20% до 7% для операцій з постачання та ввезення на митну територію України бензинів, важких дистилатів та скрапленого газу, на які встановлено нульову ставку акцизного податку, а також нафти або нафтопродуктів на період дії воєнного стану; звільнення від оподаткування ПДВ товари знищені (втрачені) внаслідок дії обставин непереборної сили у період дії воєнного, а також товари передані в державну чи комунальну власність, у тому числі на користь добровольчих формувань територіальних громад, а також надані на користь інших осіб для потреб забезпечення оборони України у період дії воєнного стану; звільнення від оподаткування ПДВ передачі (надання) товарів, у тому числі пального, на потреби Армії для забезпечення оборони України у період дії воєнного стану; звільнення від оподаткування ПДВ ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, крім платників, які залишилися платниками ПДВ; звільнення від оподаткування ПДВ ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту; звільнення від мита та ПДВ на товари, що імпортуються підприємствами для вільного обігу (крім алкогольних напоїв, тютюнових виробів) [3-5]. Зазначені звільнення від ПДВ застосовуються за умови, що товари не походять з росії.

Список використаних джерел: 1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>. 2. Саун О. С., Щур Р. І., Мацьків В. В. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 17. Т. 2. С. 50-60. DOI: 10.15330/apred.1.18.50-60. 3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>. 4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження диференційованої рентної плати за видобування газу природного: Закон України від 15.03.2022 № 2139-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2139-20#Text>. 5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

УДК 330.322:342

Мельниченко П. В., аспірант кафедри економіки, обліку і оподаткування

Науковий керівник: **Сакун О. С.**, д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ НАРОЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ключові слова: інвестиційний потенціал, оподаткування, податки, управління інвестиційним потенціалом, фіскальні інструменти.

Досвід провідних країн світу щодо використання фінансових інструментів стимулювання нарощення інвестиційного потенціалу свідчить про те, що за умови узгодженості дій та створення їх необхідного різноманіття можна отримати значний вплив на господарські та економічні процеси, що є особливо важливим при необхідності залучення припливу інвестицій до національної економіки.

Інструменти фіскального стимулювання інвестиційної діяльності, які широко використовуються у зарубіжних практиках, мають певні переваги порівняно з прямими бюджетними важелями, а саме:

- збереження незалежності приватного сектору у прийнятті рішень щодо напрямів реалізації інвестиційно-інноваційної політики;
- уникнення формування ринку інноваційної продукції, що здатен функціонувати лише за штучної підтримки держави;
- зменшення рівня бюрократизму в системі органів державної влади;
- незалежність від послідовності стадій бюджетного процесу та необхідності затвердження асигнувань, а також узгодження інтересів різних відомств і ухвалення законодавчих актів;
- стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств різних галузей промисловості на основі дотримання принципів справедливості та ефективності господарського процесу [1].

Для прикладу наведемо основні пріоритетні напрями податкової політики США: збільшення бази оподаткування, скорочення найбільших значень ставок оподаткування, зменшення фіскальної функції податків за рахунок переважання інших функцій, лібералізація ставок оподаткування, рівнозначне податкове навантаження при однаковому рівні доходу незалежно від форми інвестування [2]. З метою усунення наслідків кризових процесів в економіці в країні робляться спроби в першу чергу скоротити податкові пільги для запобігання можливості платників зменшити свої податкові зобов'язання. Проте такі заходи не розповсюджуються на тих суб'єктів господарювання, які задіяні в реалізації пріоритетних інноваційних проектів, а також не зменшують обсягів інвестування, вони, як правило, мають право на додаткові податкові преференції [3]. Також у США в рамках програми формування робочих місць The American Jobs Act надаються податкові пільги на капітальні інвестиції.

Механізм стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів у Великобританії схожий за принципом побудови на американський, проте йому притаманні певні особливості. Наприклад, ставки податку на прибуток корпорацій встановлюються щорічно на фінансовий рік, який завершився. Корпораціям надано право всі витрати на НДДКР відносити на витрати виробництва незалежно від розміру. Окрім цього, у англійській системі оподаткування притаманна досить велика кількість пільг. Зокрема це стосується обкладання податком дивідендів компаній та прибутку на приріст капіталу [2]. Таким чином, навіть в сучасних умовах загострення кризових явищ зберігається тенденція до податкового стимулювання активізації інвестиційних процесів [3].